Saaja: Eduskunnan valtionvarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaosto

Viite: Työ- ja elinkeinojaosto 2.10.2024 klo 08.30 / HE 41/2023 vp / Asiantuntijapyyntö

Asia: HE 109/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025

Teema: TAE 2025 / Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen momenteilta 32.01.41, 32.20.40, 32.20.50 ja 32.20.83 / (1) Määrärahojen ja valtuuksien muutokset sekä EU-rahoituksen muutokset, (2) Uudet toimet ja kipupisteet

---

Business Finland kiittää lausuntopyynnöstä ja esittää seuraavia huomioita asiaan:

Valtion T&K-panostukset kasvavat.

On erinomaista, että Suomi on tunnistanut korkeatasoisen osaamisen ja TKI-toiminnan merkityksen kilpailukyvyn, tuottavuuden kasvun ja hyvinvoinnin perustana. Suomen kestävän talouskasvun turvaamisesta ja julkisen talouden vahvistamisesta nousevat tarpeet Suomen T&K-panostusten kasvattamiselle on hyvin vakuuttavasti analysoitu ja perustelu useissa viimeaikaisissa selvitys- ja valmisteluhankkeissa[1]. Valtion T&K-rahoituksen kasvattamista ohjaava laki ja sen kohdentamista suuntaava valtion monivuotinen T&K-suunnitelma luovat entistä paremmin ennustettavan ja vakaamman innovaatioympäristön, joka tukee aineettomien investointien kohdentumista Suomeen. Kestävä talouskasvu perustuu pitkällä aikavälillä ennen kaikkea tuottavuutta parantaviin aineettomiin investointeihin, joilla luodaan uutta osaamista ja innovaatioita.

Business Finlandin avustusmuotoiset T&K-toiminnan rahoitusvaltuudet ovat kasvamassa noin 94 milj. euroa vuonna 2025. Julkisen talouden suunnitelman ja T&K-toiminnan monivuotisen suunnitelman linjausten mukaisesti Business Finlandin avustusmuotoiset kannusteet yritysten T&K-toimintaan kasvavat 45 milj. eurolla kuluvaan vuoteen verrattuna. Vastaavasti rahoitus yliopistojen, korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja muiden julkisten organisaatioiden yritysläheiseen tutkimukseen kasvaa 40 milj. euroa. Lisäksi budjettiriihessä kohdennettiin erillinen 9 milj. euron lisäys luovien alojen T&K-toimintaan. Kokonaisuutena Business Finlandin avustukset T&K-toimintaan ovat kasvamassa 486 milj. euroon vuonna 2025.

Business Finlandin lainamuotoiset rahoitusvaltuudet yritysten T&K-toimintaan säilyvät edellisvuoden tasolla, joka on noin 157 milj. euroa. Lainamuotoisille rahoituskannusteille on kysyntää erityisesti nopeaa kasvua tavoittelevien start up -yritysten hankkeissa sekä uusien innovatiivisten ratkaisujen skaalaamiseksi tarvittavissa kokeiluissa ja pilotointihankkeissa. Business Finlandin lainojen kysyntä on viime vuosina selvästi ylittänyt rahoitusvaltuuksien määrän. Kansallisten linjausten mukaisesti T&K-toiminnan rahoituskannusteiden kasvu on kuitenkin kohdennettu avustuksiin, joilla on tutkitusti suurempi vaikuttavuus kokonaan uusien rohkeiden innovaatioiden luomisessa sekä yhteistyön lisäämisessä eri kokoisten yritysten ja tutkijoiden välillä.

[1] Katso esim. (a) Vihriälä, Vesa; Holmström, Bengt; Korkman, Sixten; Uusitalo, Roope, *Talouspolitiikan strategia koronakriisissä*, Valtioneuvoston julkaisuja 2020:13, (b) Kestävän kasvun työryhmä, *Kestävä talouskasvu ja hyvinvointimme tulevaisuus*, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:12, (c) Teknologianeuvottelukunta, *Suomen teknologiapolitiikka 2020-luvulla: Teknologialla ja tiedolla maailman kärkeen,* Valtiovarainministeriön julkaisuja 2021:30, (d) Parlamentaarinen TKI-työryhmä, *Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käyttöä koskeva monivuotinen suunnitelma*: Parlamentaarisen TKI-työryhmän 2022 loppuraportti, Valtioneuvoston julkaisuja 2023:13, (e) *Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030*, Hallituksen esitys HE 211/2022 vp.]

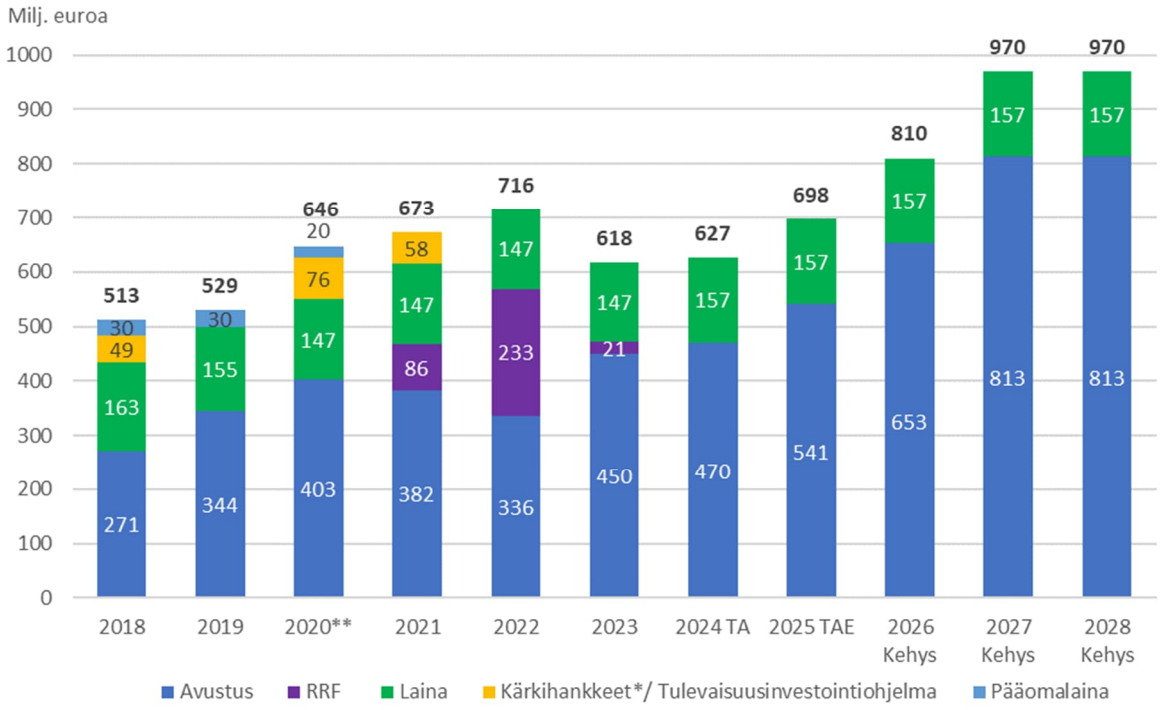

*) 2018 Sipilän hallituksen kärkihankerahoitus, 2020-21 Marinin hallituksen tulevaisuusinvestointiohjelma
**) ei sisällä poikkeusrahoitusta (korona)

Kuva 1: Business Finlandin rahoitusvaltuuksien kehitys 2018-2028.
Lähteet: TA 2018-2024, TAE 2025, JTS 2025-2028

T&K-rahoituksen kohdentamista ja uusia avauksia ohjaa valtion T&K-rahoituksen monivuotinen suunnitelma.

Valtion tutkimus- ja kehittämisrahoituksen monivuotinen suunnitelma painottaa yritysten ja muiden T&K-toimijoiden yhteistyön vahvistamista ja yritysten kannustamista lisäämään T&K-toimintaa Suomessa. Kansallisen suunnitelman ohjauksessa Business Finlandin kohdentaman lisärahoituksen erityistavoitteina on:
(1) tavoitteellista TKI-toimintaa harjoittavia yritysten määrän lisääminen,
(2) entistä kunnianhimoisemman T&K-toiminnan mahdollistavien kyvykkyyden kasvattaminen yrityksiin, ja
(3) yritys-tutkimus -yhteistyön vahvistaminen.

Business Finlandin T&K-rahoituksessa käytetyt rahoitusinstrumentit ovat varsin joustavia, eikä uusia juridisia instrumentteja tarvita. Business Finlandin rahoituskriteeristö tukee jo valmiiksi varsin hyvin valtion T&K-rahoituksen monivuotisen suunnitelman tavoitteita. Kriteeristöjen selkeyttämistä ja uudistamista kuitenkin selvitetään käynnissä olevan Business Finlandin strategiauudistuksen yhteydessä. Myös joitakin kokonaan uusia toimenpiteitä tarvitaan. Parhaillaan on avoinna esimerkiksi uudenlainen rahoitushaku, jolla haetaan hankkeita, joissa pk-sektori hyödyntää ammattikorkeakoulujen T&K-osaamista. Keskustelut ovat käynnissä myös hyvinvointialueiden ja luovien alojen T&K-toiminnan rahoitukseen sopivista aloitteista. Lisärahoitus mahdollistaa merkittävät panostukset uusien kansallisten TKI-valintojen ja teollisuuspoliittisten valintojen toimeenpanoon.

T&K-panostusten hyödyt varmistavien asiantuntijaresurssien ja innovaatiotukien leikkauksista sekä vienti- ja kansainvälistymispalvelujen uhkarohkeasta uudelleenjärjestelystä on tulossa kasvupalvelujärjestelmämme kipupisteitä.

Muuhun innovaatiotoimintaan kuin T&K-työhön kohdistuvia rahoituskannusteita leikataan huomattavasti. T&K-kannusteiden lisäksi Business Finlandin kautta kohdennetaan avustusmuotoista rahoitusta sellaiseen yritysten innovatiiviseen uudistumiseen, joka ei tilastoidu T&K-toiminnaksi. Tällaisia rahoituskohteita ovat erityisesti start up-yritysten kehittäminen, viennin ja kansainvälistymisen valmistelu sekä ekosysteemikehitys. Tähän rahoitukseen on kohdistumassa 20 milj. euron leikkaus, jolloin rahoitusta uusille hankkeille voidaan myöntää enää noin 45,5 milj. euroa. Tämän lisäksi on varattu 10 milj. euroa audiovisuaalisten tuotantojen tuotantotukiin, missä pudotusta edellisvuoteen on 2 milj. euroa.

Toimintamenorahoituksen leikkaukset ja jatkuvat muutokset tekevät merkittävästi lisääntyvien rahoituskannusteiden vaikuttavuuden ja vastuullisuuden turvaamisesta vaikeaa. Business Finlandin toimintamenoihin on vuodelle 2025 kohdentumassa 6,2 milj. euron leikkaus. Toimintaan valmistellaan tosiasiassa oleellisesti suurempiakin supistuksia, sillä korona-ajan säästöjen turvin nykytoiminnan laajuus vastaa vuoden 2023 budjettirahoituksen tasoa. Siihen verrattuna menojen on pudottava noin 15,4 milj. euroa vuoteen 2027 mennessä. Samalla aikavälillä Business Finlandin T&K-rahoitus on kuitenkin kasvamassa ainakin 360 milj. euroa ja Business Finlandille ollaan osoittamassa merkittäviä uusia tehtäviä investointiavustusten (400 milj. euroa) ja investointien verokannusteiden (900 – 2100 milj. euroa) käsittelyssä. Näihin liittyen on avoinna lausuntopyynnöt (1) Valtioneuvoston asetus teollisuuden tuotantoprosessien vähähiilistämisen ja energiatehokkuuden edistämiseen sekä ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen edistämiseen myönnettävästä avustuksesta sekä (2) Valtioneuvoston asetus teollisuuden tuotantoprosessien vähähiilistämisen ja energiatehokkuuden edistämiseen sekä ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen edistämiseen myönnettävästä avustuksesta. Laskeva toimintamenojen rahoitus yhdistettynä lisääntyviin tehtäviin on hyvin ongelmallista. Uhkana on, ettei asiakkaiden neuvontaa ja aktivointia, päätösvalmistelua, projektien seurantaa ja valvontaa sekä tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden todentamista pystytä järjestämään siten kuin valtion, asiakkaiden ja henkilöstön etu vaatisi.

Kuva 2: Business Finlandin toimintamenojen rahoitus 2018-2028.
Lähteet: TA 2018-2024, TAE 2025, JTS 2025-2028

Vienti- ja kansainvälistymispalvelujen uudelleenjärjestely uhkaa muodostua kasvavien T&K-panostusten hyödyntämisen kannalta kriittiseksi haasteeksi. Budjettiriihessä päätettiin, että Business Finlandin ulkomaantoimintojen budjettirahoitus siirretään ulkoministeriön hallinnonalalle vuoden 2025 alusta. Siirto toimeenpannaan täydentävän talousarvion yhteydessä. Rahoituksen siirto johtaa siihen, että koko Business Finlandin ulkomaanverkosto ja mahdollisesti myös kotimaassa sijaitsevaa johtamis- ja tukitoimintojen henkilöstöä tehtävineen siirtyy nopealla aikataululla pois Business Finlandin organisaatiosta ulkoministeriön hallinnonalalle.

Yritysten kansainvälisen kasvun palvelupolkuun on syntymässä katkoskohta. T&K-toimintaan kohdennetuilla lisäpanostuksilla tavoitellut hyödyt toteutuvat vasta onnistuneina kauppoina kansainvälisillä kohdemarkkinoilla. Business Finlandin nykyisten ulkomaantoimintojen siirto ulkoministeriön hallinnonalalle ja siitä seuraava vienti- ja kansainvälistymispalvelujen merkittävä uudelleenjärjestely uhkaa rampauttaa palvelujärjestelmän pitkäksi ajaksi, jolloin kasvavilla T&K-panostuksilla ja investointikannusteilla ei täysimääräisesti saavutettaisi niitä hyötyjä, joita panostuksilla tavoitellaan. Siirtoa koskevan päätöksen perusteeksi ei Business Finlandin näkemyksen mukaan ole selvitetty riittäviä tietoja esimerkiksi siirron kustannus- ja henkilöstövaikutuksista tai vaikutuksista asiakaskokemukseen, innovaatiolähtöisen kasvupolitiikan vaikuttavuuteen ja toiminnan strategiseen ketteryyteen. Vienninedistämispalvelujen asiakaspalaute TEM-toimijoiden saumattomasta palveluputkesta on ollut erittäin hyvä (vuonna 2023 keskimääräinen asiakaspalaute oli 4,6 asteikolla 1-5). On luultavaa, että yhtenäisen palvelupolun katkeaminen johtaa asiakaskokemuksen heikkenemiseen, ja samalla myös vienninedistämispalvelujen tuottamisen kustannukset kasvavat, vaikuttavuus pienenee ja strateginen ohjattavuus kansallisen kasvupolitiikan näkökulmista heikkenee.

Matkailuvientiä ja matkailualan innovatiivista uudistumista tukevan Visit Finlandin resursointi romahtaa.

Business Finlandin toimintamenoista suhteellisesti suurin leikkaus kohdistuu matkailun edistämisen resursseihin. Visit Finlandin toimintamenot ovat vuonna 2025 laskemassa 7,8 milj. euroon tämän vuoden 11,8 milj. euron tasosta. Määräaikaisten mutta pitkään jatkuneiden lisärahoitusten päätyttyä vienninedistämisen resursointi on itse asiassa pudonnut useita miljoonia euroja enemmänkin viime vuosien vakiintuneesta tasosta. Leikkausten seurauksena on jouduttu käynnistämään Visit Finland -toimintoa koskevat muutosneuvottelut, joissa sopeutustarve on enintään 20 henkilötyövuotta. Tilanne on hyvin valitettava, sillä matkailun edistämiseen käytettyjen julkisten resurssien tiedetään tuottavan vientituloja, työpaikkoja ja valtakunnallista hyvinvointia. OECD:n tutkimusten mukaan jokainen matkailuun käytetty euro palautuu takaisin yli kymmenkertaisena ja tuottaa hyötyjä myös muille toimialoille, kuten esim. vähittäiskauppaan, rakentamiseen sekä polttoainekauppaan. Matkailun edistämiseen käytetty määräraha olisi siis nähtävä tuottoisana investointina Suomen kasvuun ja kilpailukykyyn. Visit Finlandin rooli Suomen pitkäjänteisenä maakuvan rakentajana, aktiivisena markkinoijana ja kansainvälisten jakelukanavien ovien avaajana on ollut koko matkailutoimialan elinvoiman ja kilpailukyvyn kannalta ratkaisevan tärkeä. Visit Finlandin toiminnan supistus tulee vaikeuttamaan koko toimialan kehitystä.

Business Finland luo maailmaa muuttavia menestystarinoita. Business Finland tuottaa kestävää hyvinvointia suomalaiselle yhteiskunnalle.

Business Finland tukee kasvuhakuisia ja kansainvälisille markkinoille suuntaavia yrityksiä. Rahoitamme ja neuvomme innovaatioiden tekemisessä, autamme löytämään oikeat markkinat ja verkostot sekä tuemme kansainvälistymistä ensimmäisistä vientiponnisteluista aina globaaliin laajentumiseen.

Business Finland hankkii kansainvälisiä yrityksiä kasvattamaan toimintojaan Suomessa. Houkuttelemme myös huippuosaajia ja matkailijoita nauttimaan pohjoismaisesta elämäntavasta, puhtaasta luonnosta ja kiinnostavista mahdollisuuksista.

Organisaatiossamme työskentelee noin 700 asiantuntijaa 37 toimipisteessä maailmalla ja 16 toimipaikassa Suomessa. Business Finland on osa Team Finland -verkostoa.